

Warszawa, 08-08-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

II.5150.9.2014.MA

Pan

Adam Bodnar

Minister Sprawiedliwości

Prokurator Generalny

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

w moim zainteresowaniu pozostaje problematyka braku implementacji do polskiego porządku prawnego przepisów Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumienia się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (dalej: dyrektywa 2013/48/UE)¹, a także uzupełniającej do niej dyrektywy Parlamentu

¹ Dz. Urz. UE L 294 z 6.11.2013 r., s. 1 i n. Dyrektywa jest realizacją Programu Sztokholmskiego - Otwarta i bezpieczna Europa dla dobra i ochrony obywateli (Dz.Urz. UE C 115 z 4.05.2010, s. 1), który w celu budowania wzajemnego zaufania do krajowych systemów prawa karnego miał za zadanie ustandaryzować następujące gwarancje procesowe: prawo do informacji w postępowaniu karnym, prawo do tłumacza czy właśnie prawo do obrońcy.

Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919² z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wnioski w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania (dalej: dyrektywa 2016/1919/UE), która łącznie z przedmiotową dyrektywą 2013/48/UE stanowi najpilniejsze wyzwanie dla ustawodawcy, celem zadośćuczynienia nie tylko zobowiązaniom unijnym, ale również wymogom krajowym, o które upomina się także ugruntowane orzecznictwo Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego w zakresie realizacji prawa do obrony.

Zgodnie z art. 15 dyrektywy 2013/48/UE powinna być ona transponowana do krajowego porządku prawnego do dnia 27 listopada 2016 r., zaś w kontekście dyrektywy 2016/1919/UE określony termin upłynął w dniu 5 maja 2019 roku. Do chwili obecnej nie przyjęto jednak aktów normatywnych mających na celu wykonanie obowiązków implementacyjnych. W myśl art. 288 akapit 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej dyrektywa wiąże państwo członkowskie, do którego jest kierowana, w zakresie rezultatu, który ma zostać osiągnięty, pozostawiając mu swobodę wyboru formy i środków wdrożenia dyrektywy. Brak transpozycji dyrektywy w praktyce może skutkować bezpośrednim stosowaniem jej przepisów przez sądy w miejsce sprzecznych z nią przepisów, a także możliwym podważaniem legalności czynności procesowych przeprowadzonych w toku postępowania przygotowawczego, sprzecznych z wymogami dyrektywy 2013/48/UE³. Jak wskazuje orzecznictwo, w niektórych sprawach sądy były już zmuszone do bezpośredniego stosowania dyrektyw, aby zachować podstawowe gwarancyjne procesowe dla osób podejrzanych i oskarżonych, zgodnie z zasadą bezpośredniego skutku przepisów prawa unijnego

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wnioski w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania (Dz. Urz. UE z dnia 4 listopada 2016 r., Seria L nr 297, str. 1).

³ M. Domańska, *Implementacja dyrektyw unijnych przez sądy krajowe*, Warszawa 2014, s. 88.

(przyjmowaną powszechnie począwszy od wyroku Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich z 5 lutego 1963 r. w sprawie 26/62 van Gend en Loos)⁴.

Jeszcze na etapie negocjacyjnym w 2011 r., w czasie przygotowywania treści dyrektywy 2013/48/UE, przedstawiciele polskiego rządu deklarowali zrealizowanie w polskim porządku prawnym głównych idei projektowanej regulacji, choć było to dalekie od rzeczywistości normatywnej⁵. Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego wskazywała w opinii z 2014 r., że przyjęcie dyrektywy 2013/48/UE będzie wymagało podjęcia działań legislacyjnych, ale tych wysiłków nie była w stanie dokończyć, ze względu na jej definitywne rozwiązanie w styczniu 2016 r. i niepowołanie w jej miejsce nowej Komisji aż do dnia 4 kwietnia 2024 r., kiedy reaktywowano jej działalność.

W wystąpieniu Rzecznika VII kadencji do Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 kwietnia 2016 r.⁶, ponowionym w dniu 25 stycznia 2017 r., 5 czerwca 2017 r. (także w korespondencji z dnia 17 marca 2017 r.) zasygnalizowano, że obowiązujące przepisy nie precyzują form, w jakich zatrzymany może realizować przysługujące mu prawo dostępu do adwokata, zwracając się jednocześnie o zainicjowanie nowelizacji art. 245 § 1 k.p.k. oraz udzielenie informacji na temat etapu procesu implementacji.

Jednocześnie skierowano też uwagi do Komendanta Głównego Policji w zakresie konieczności doprecyzowania obowiązujących wytycznych w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów, do których działań zgłaszane są zastrzeżenia, w szczególności w zakresie postępowania z osobami

⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 22 września 2022 r., II AKa 230/22, LEX nr 3419706. Stopień implementacji dyrektyw do polskiego porządku prawnego budzi zasadnicze zastrzeżenia w szczególności w odniesieniu do uregulowań zawartych w art. 3 dyrektywy 2013/48 i art. 4 dyrektywy 2016/1919 także w orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego z 26 października 2023 r., IV KK 250/23, LEX nr 3647131).

⁵ Projekt stanowiska negocjacyjnego RP z 27 czerwca 2011 r. Zob. B. Grabowska-Moroz, *Unijna dyrektywa o prawie dostępu do obrońcy – zadanie dla ustawodawcy, wyzwanie dla sądów*, „Przegląd Sądowy” 2019, nr 3, s. 45-59.

⁶ <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/prawo-zatrzymanego-do-kontaktu-z-adwokatem-rpo-pisze-do-ministra-sprawiedliwosci-i-komendanta> (dostęp: 18.07.2024 r.).

zatrzymanymi, a także podejmowano konsultacje z Naczelną Radą Adwokacką w zakresie zebrania podstawowych statystyk.

W odpowiedzi Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 30 czerwca 2016 r., powtórzonej także w piśmie z dnia 17 lutego 2017 r., 14 kwietnia 2017 r. i 18 października 2018 r. wskazano, że implementacja dyrektywy 2013/48/UE nie wymaga zmian w art. 245 § 1 k.p.k., w szczególności w sposób sugerowany przez Rzecznika Praw Obywatelskich, a prawo polskie w pełni odzwierciedla postulaty powołanej dyrektywy, ze wskazaniem, iż zostały w tym celu przeprowadzone nieformalne konsultacje z ekspertami z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Rzecznik VII kadencji, odpowiadając na powyższe stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości⁷, wskazał w dniu 5 czerwca 2017 r. następujące wątpliwości, co do zgodności uregulowań karnoprosesowych z przepisami dyrektywy 2013/48/UE, które w świetle braku jej implementacji i konieczności realizacji gwarancji procesowych osób podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym, nadal zachowują swoją aktualność i wymagają wdrożenia:

1. **Różnica, co do zakresu pojęcia oskarżony i podejrzany.** Zgodnie z art. 2 ust. 1 dyrektywy 2013/48/UE osoba mająca procesowy status „osoby podejrzanej” w rozumieniu polskiego k.p.k.⁸ na gruncie dyrektywy winna mieć zapewniony dostęp do adwokata, gdyż przepisy unijne stosuje się do podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym od chwili poinformowania ich przez właściwe organy państwa członkowskiego, za pomocą oficjalnego powiadomienia lub w inny sposób, o tym, że są podejrzani lub oskarżeni o popełnienie przestępstwa, niezależnie od tego, czy zostali pozbawieni wolności. Status podejrzanego i związane z nim prawo

⁷<https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/Wyst%C4%85pienie%20do%20Ministra%20Sprawiedliwo%C5%9Bci%20w%20sprawie%20prawa%20osoby%20zatrzymanej%20do%20pomocy%20prawnej.pdf> (dostęp: 18.07.2024 r.).

⁸ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2024 r., poz. 37, tj.; dalej: k.p.k.).

do adwokata przysługuje również, jak wynika z art. 2 ust. 3 dyrektywy 2013/48/UE świadcowi, który w toku przesłuchania zaczyna dostarczać informacji obciążających siebie. W tej sytuacji, zgodnie z punktem 21 preambuły należy natychmiast przesłuchanie zawiesić, aby umożliwić osobie przesłuchiwanej skorzystanie z uprawnień przewidzianych w dyrektywie.

2. **Brak efektywnego dostępu do adwokata lub radcy prawnego dla osoby podejrzanej.** Polskie regulacje w ogóle nie regulują kwestii obecności adwokata osoby podejrzanej podczas czynności z jej udziałem (art. 74 § 3 k.p.k.), podczas, gdy na gruncie art. 3 ust. 3 lit. C dyrektywy 2013/48/UE aktualizuje się prawo do obecności podczas tej czynności adwokata. Podobnie, nadal brakuje precyzyjnego uregulowania możliwości przeprowadzenia przez podejrzanego konsultacji z obrońcą przed pierwszym przesłuchaniem w ramach instytucji przedstawienia zarzutów, co stanowi naruszenie wynikającego z art. 3 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2013/48/UE prawa dostępu do adwokata „przed przesłuchaniem”, gdyż regulacja art. 301 k.p.k. nadal odnosi się do obrońcy już „ustanowionego” w sprawie, a samo niestawiennictwo obrońcy nie tamuje przesłuchania.
3. **Brak poufności kontaktów podejrzanego lub oskarżonego z ich adwokatem lub radcą prawnym zarówno w czasie spotkań, prowadzenia korespondencji, rozmów telefonicznych oraz innych form porozumiewania się, dozwolonych z mocy prawa krajowego.** Czasowe odstępstwa od tego, zgodnie z art. 3 ust. 5 i 6 dyrektywy 2013/48/UE, możliwe są tylko z ważnych powodów, podczas gdy przepisy art. 245 § 1 k.p.k. oraz art. 73 § 2 k.p.k. przewidują możliwość zastrzeżenia nadzoru porozumiewania się osoby podejrzanej lub oskarżonego z obrońcą. Istnieje tu brak sądowej kontroli postanowień prokuratora o zastrzeżeniu kontroli korespondencji, o zastrzeżeniu jego obecności podczas spotkania zatrzymanego z adwokatem oraz decyzji zatrzymującego o zastrzeżeniu jego

obecności podczas spotkania zatrzymanego z adwokatem, co powinno spełniać wymagania określone w art. 8 ust. 2 dyrektywy 2013/48/UE, a zatem na powyższe decyzje powinno przysługiwać zażalenie do sądu.

4. **Brak odpowiedniego trybu przesłuchania podejrzanego bez obrońcy, w tym zaskarżalności tak przeprowadzonej czynności i jej skutków dowodowych.** Zgodnie z art. 8 ust. 2 dyrektywy 2013/48/UE, przesłuchanie bez udziału obrońcy następuje na mocy postanowienia prokuratora, na które podejrzanemu przysługuje zażalenie do sądu. Decyzja sądu powinna przesądzać również kwestię niedopuszczalności dowodowego wykorzystania wyjaśnień złożonych pod nieobecność obrońcy. Celowe mogłoby okazać się także określenie minimalnego i maksymalnego czasu, na jaki dopuszczalne byłoby wstrzymanie czynności w oczekiwaniu na obrońcę.
5. **Brak zapewnienia efektywnego prawa do skorzystania przez osoby podlegające europejskiemu nakazowi aresztowania z prawa do ustanowienia adwokata w państwie wydania nakazu.** W świetle art. 10 ust. 4 dyrektywy 2013/48/UE istnieje obowiązek poinformowania o prawie ustanowienia adwokata w państwie członkowskim wydającym nakaz, zatem brak przepisów pozwalających na efektywne skorzystanie z tego prawa w polskich regulacjach.

Rzecznik VII kadencji skierował w dniu 4 lipca 2018 r.⁹ także wystąpienie do Prezesa Rady Ministrów, powtarzające powyższe zagadnienia, które wymagają rozpoczęcia procesu legislacyjnego i przypominające o ustawowym obowiązku udzielenia Rzecznikowi terminowych odpowiedzi przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Ponownie wyrażono także wątpliwości co do procedowania projektu z dnia 1 marca 2017 r. zmiany ustawy – Kodeks postępowania karnego, opisywanego jako

⁹<https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/Wyst%C4%85pienie%20RPO%20do%20Prezesa%20Rady%20Ministr%C3%B3w%20ws.%20wprowadzenia%20dyrektywy%20gwarantuj%C4%85cej%20m.in.%20prawo%20zatrzymanego%20do%20adwokata.pdf> (dostęp: 18.07.2024 r.).

implementacja dyrektywy 2013/48/UE, zważywszy, że treść regulacji nie odpowiadała powyższym deklaracjom, a ze względu na treść motywu 15 dyrektywy 2014/41/UE i biegnący termin do implementacji, wymagało to wyjaśnienia. Podobne zastrzeżenia wyrażał również w toku procesu legislacyjnego Prezes Rządowego Centrum Legislacji w piśmie z dnia 28 marca 2017 r. (znak RCL.DPA.550.8/2017)¹⁰. Niezależnie jednak, od powyższych stanowisk, w dniu 8 lutego 2018 r. weszła w życie ustawa z dnia 10 stycznia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 201), która za cytowanym projektem powieliła w art. 1 punkcie 1 odnośnik nr 1 w brzmieniu: „*Niniejsza ustawa w zakresie swojej regulacji realizuje postanowienia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz. Urz. UE L 294 z 06.11.2013, str. 1)*”. W świetle uzasadnienia powyższej ustawy, a także treści nowelizowanych przepisów, jej cel sprowadzał się wyłącznie do implementacji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41 UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych¹¹.

Ponadto, Rzecznik VII kadencji w piśmie z dnia 8 października 2019 r., zwrócił także uwagę Ministrowi Sprawiedliwości na stanowisko Komitetu ONZ Przeciwko Torturom (CAT) z dnia 9 sierpnia 2019 r.¹², który w uwagach końcowych dotyczących realizacji przez Polskę Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego, okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania zarzucił Polsce, że

¹⁰<https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12296201/12420585/12420588/dokument285355.pdf> (dostęp: 18.07.2024 r.).

¹¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2014/41/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych (Dz. U. UE. L. z 2014 r. Nr 130, str. 1 z późn. zm.).

¹² Uwagi końcowe (*concluding observations*) Komitetu dostępne są na stronie: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CAT/C/POL/CO/7&Lang=En (dostęp: 18.07.2024 r.).

nadal osoby pozbawione wolności nie mogą w praktyce korzystać z możliwości kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym przed pierwszym przesłuchaniem już od chwili zatrzymania, w komisariatach brakuje zapewnienia poufności rozmowom zatrzymanych z adwokatem (także na etapie konsultacji przed pierwszym przesłuchaniem), nadal jest nieefektywny system wyznaczania adwokatów i radców prawnych oraz brak zapewnienia sądowej kontroli zarówno decyzji o czasowym ograniczeniu poufności zatrzymanego z adwokatem czy decyzji o przesłuchaniu podejrzanego bez udziału obrońcy. Jednocześnie Komitet zaapelował o pilną implementację dyrektywy 2013/48/UE.

Wobec braku możliwości podjęcia kroków prawnych w kraju, w szczególności w sytuacji braku niezależnego Trybunału Konstytucyjnego, który mógłby stwierdzić niezgodność pominięcia ustawodawczego z wiążącymi Polskę normami prawa międzynarodowego i europejskiego, Rzecznik VII kadencji zmuszony został skierować w dniu 14 lutego 2021 r. (II.5150.2.2021)¹³ do Komisarza do spraw sprawiedliwości Didiera Reyndersa, oficjalną prośbą o rozważenie skorzystania z uprawnień, którymi dysponuje Komisja, by doprowadzić do zgodności prawa polskiego z przepisami dyrektyw (chodzi m.in. o wszczęcie procedury przeciwnaruszeniowej przez KE).

Sytuacji normatywnej w zakresie transpozycji dyrektywy 2013/48/UE nie zmieniło także wejście w życie z dniem 15 lutego 2024 r. ustawy z dnia 14 kwietnia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych

¹³<https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/niewykonanie-waznych-dyrektyw-ue-skarga-rpo-do-komisji-europejskiej> (dostęp: 18.07.2024 r.). Podjęcie takich działań było też logiczną konsekwencją rozpoczęcia procedury dot. naruszenia prawa UE w odniesieniu do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym, wszczętej 18 lutego 2021 r.

ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 818), na co wskazuje treść uzasadnienia projektu¹⁴, jak również analiza wprowadzonych ustawą regulacji, które dotyczą gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym. Wymaga to zaakcentowania, gdyż w treści art. 1 pkt 1 wprowadzonej nowelizacji, ustawodawca znów zdecydował się zamieścić odnośnik nr 1 otrzymujący brzmienie: *„Niniejsza ustawa w zakresie swojej regulacji realizuje postanowienia: 1) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz. Urz. UE L 294 z 06.11.2013, str. 1).*

Odnosząc się zaś do dyrektywy 2016/1919/UE, w celu jej implementacji, wymagać należy, aby każda osoba pozbawiona wolności, która spełnia warunek przyznania pomocy prawnej z urzędu mogła ją otrzymać - jeszcze przed pierwszym przesłuchaniem. Konieczne w tym zakresie jest przedsięwzięcie podstawowych zmian:

- 1. System doraźnej/ tymczasowej/na żądanie pomocy prawnej z urzędu przed przesłuchaniem lub przed przeprowadzeniem czynności dochodzeniowo-śledczych i dowodowych.** Dyrektywa 2016/1919/UE wskazuje na wprowadzenie mechanizmu, który pozwalałby na rozpoznanie wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu i zapewnienie czasu na udzielenie

¹⁴ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (druk nr 2933), <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=2933> (dostęp: 18.07.2024 r.). Ustawa stanowi uzupełniające wdrożenie przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/800 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym (w dalszej części – „dyrektywa 2016/800”) oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępującej decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW (dalej: „dyrektywa 2011/93”). Zmiana ta ma również na celu uwzględnienie wniosku Komisji Europejskiej skierowanego w ramach procedury naruszeniowej (uchylenie nr 2019/2238) dotyczącej niepełnego wdrożenia dyrektywy 2011/93.

obrony jeszcze przed pierwszym przesłuchaniem osoby zatrzymanej, przed przeprowadzeniem konkretnych czynności dochodzeniowo-śledczych lub dowodowych, który mógłby przyjąć kształt systemu doraźnej lub tymczasowej pomocy prawnej z urzędu (motyw 19 dyrektywy 2016/1919/UE). W tym zakresie należałoby zapewnić spełnienie kryterium oceny sytuacji majątkowej z art. 4 ust. 3 dyrektywy 2016/1919/UE (dochód, majątek i sytuacja rodzinna danej osoby, a także koszt pomocy adwokata oraz stopa życiową w danym państwie członkowskim), a nadto kryterium zasadności z art. 4 ust. 4 dyrektywy 2016/1919/UE (waga czynu zabronionego, złożoność sprawy oraz surowość grożącej kary w celu ustalenia, czy spełniony jest w tym zakresie interes wymiaru sprawiedliwości).

- 2. obrońca z urzędu w państwie wydania europejskiego nakazu aresztowania (dalej: ENA).** Konieczne jest także wprowadzenie tzw. „podwójnej obrony” z urzędu, tj. zapewnienie, aby osoba poszukiwana nakazem wydanym przez organy polskie mogła skorzystać w Polsce z pomocy prawnej z urzędu od chwili zatrzymania dokonanego na mocy ENA do czasu jego przekazania lub do czasu uprawomocnienia się decyzji o odmowie przekazania (art. 5 ust. 1 dyrektywy 2016/1919/UE). Taka regulacja ułatwi ciągłość obrony w toku całego postępowania karnego, a także - w stosownych przypadkach - w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania, pozwoli skutecznie wypełnić obowiązki obrońców dotyczące wykonania europejskiego nakazu aresztowania przy współpracy z adwokatem z państwa członkowskiego, które wydało nakaz.

Tym bardziej zatem wymaga tu podkreślenia, iż nie znalazł swojej legislacyjnej kontynuacji przed Sejmem senacki projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks

postępowania karnego (druk senacki nr 875)¹⁵, któremu po przekazaniu do Sejmu w dniu 19 lipca 2023 r. nie został nadany numer druku sejmowego. Projekt, który pozytywnie zaopiniowałem¹⁶, proponował implementację obu wymienionych dyrektyw z 2013 i 2016 r.

Na koniec należy żywić nadzieję, że w ślad za petycją Naczelnej Rady Adwokackiej, złożoną w dniu 5 stycznia 2024 r., która wnioskuje o podjęcie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej zmiany art. 245 k.p.k. pójdą zapowiedziane przez Ministerstwo Sprawiedliwości propozycje legislacyjne, na początek, w tym zakresie wdrażające regulacje unijne. W szczególności w petycji zaproponowano dodanie do art. 245 k.p.k. nowych § 4 i 5 o następującej treści: „§ 4. Jeżeli zatrzymany chce skorzystać z uprawnień, o których mowa w § 1, lub z jego udziałem mają być wykonywane czynności, o których mowa w § 5, a nie ma adwokata lub radcy prawnego ustanowionego z wyboru, przed przystąpieniem do czynności procesowych z udziałem tego zatrzymanego należy wyznaczyć mu adwokata lub radcę prawnego z urzędu. Przepis art. 78 stosuje się odpowiednio. Wyznaczenia adwokata lub radcy prawnego może dokonać prezes lub referendarz sądowy sądu rejonowego, w którego okręgu prowadzi się postępowanie, a w wypadkach niecierpiących zwłoki także inny sąd rejonowy. § 5. W przypadku wykonywania czynności procesowych lub dowodowych z udziałem zatrzymanego należy wykonać te czynności z udziałem adwokata lub radcy prawnego, w tym ustanowionego z urzędu.”.

Mając na uwadze powyższe, stosownie do art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o dokonanie analizy poruszonych w wystąpieniu problemów i rozważenie zainicjowania działań legislacyjnych adekwatnych do przedstawionej propozycji, które nie są także obojętne dla wzmocnienia poziomu zaufania do naszego

¹⁵<https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatdruki/12552/druk/875.pdf?r12552> (dostęp: 18.07.2024 r.).

¹⁶https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2022-12/Do_Senatu_podejrzany_adwokat_dostep_13.12.2022.pdf (dostęp: 18.07.2024 r.).

ustawodawstwa w obszarze współpracy państw członkowskich Unii Europejskiej, przyczyniając się tym samym do usprawnienia wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach karnych, a to z kolei powinno rozpocząć się od wdrożenia omówionych regulacji unijnych.

Będę zarazem wdzięczny za poinformowanie mnie o zajętych stanowisku w przedstawionej materii.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

- Pan Poseł Marek Ast Przewodniczący Komisji Ustawodawczej Sejmu RP (ePUAP);
- Pan Senator Krzysztof Kwiatkowski Przewodniczący Komisji Ustawodawczej Senatu RP (ePUAP).